

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, старшого дослідника Політанського Вячеслава Станіславовича на дисертацію Бирука Володимира Миколайовича на тему: «Адміністративно-правові інструменти підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту», подану на здобуття наукового ступеня кандидати юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

В умовах сучасних суспільних викликів питання збереження здоров'я населення, утвердження здорового способу життя та формування якісного людського капіталу набувають особливого значення, що істотно підвищує значення сфери фізичної культури і спорту. Вона виступає не лише соціальним інститутом, а й важливим чинником фізичного, психічного та соціального розвитку особистості, що зумовлює підвищені вимоги до ефективності її функціонування. Ключовим елементом цієї ефективності є належний рівень професійної підготовки та кваліфікації фахівців.

Водночас формування кадрового потенціалу у зазначеній сфері є складним, багаторівневим процесом, що включає підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та атестацію кадрів і тісно пов'язаний із функціонуванням системи публічного управління. Саме держава визначає стратегічні орієнтири кадрової політики, встановлює професійні стандарти та забезпечує контроль якості підготовки. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження адміністративно-правових інструментів, які забезпечують регулювання цих процесів і впливають на розвиток відповідних суспільних відносин. З огляду на зазначене вище, цілком справедливим буде відзначити, що дисертаційне дослідження Бирука Володимира Миколайовича на тему: «Адміністративно-правові інструменти підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту» є актуальним, своєчасним та таким, що здатне вирішити низку проблем теоретичного та практичного характеру у відповідній сфері.

В роботі достатньо чітко та вдало сформульовано мету – спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, норм чинного законодавства та

правозастосовної практики, встановити сутність та виокремити особливості адміністративно-правових інструментів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту, на основі чого розроблено пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого регулюють відповідні суспільні відносини (с.14–15).

Поставлені завдання дисертаційного дослідження – визначити поняття та розкрити зміст адміністративно-правового забезпечення кадрового потенціалу у сфері фізичної культури і спорту; здійснити класифікацію адміністративно-правових інструментів у системі професійного розвитку спортивних кадрів; узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання підготовки кадрів у спорті та опрацювати можливості його імплементації в Україні; розкрити повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері підготовки та атестації спортивних кадрів; розкрити адміністративно-правовий статус закладів вищої освіти та спеціалізованих центрів підвищення кваліфікації; з'ясувати роль громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості як суб'єктів адміністрування професійного навчання; сформулювати шляхи оптимізації процедур ліцензування та акредитації освітніх програм для спортивних фахівців; опрацювати напрями розвитку інструментів цифрового адміністрування у процесі підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту; запропонувати шляхи вдосконалення адміністративного законодавства щодо стимулювання безперервного професійного розвитку (Lifelong Learning) у спорті (с.15) – дозволяють повною мірою розкрити обрану здобувачем проблематику.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації інструментів підготовки. Предметом дослідження є адміністративно-правові інструменти підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту (с.16), Об'єкт та предмет дослідження узгоджуються та корелюються між собою.

Дисертація В. М. Бирука побудована на комплексному та системному

підході й відзначається високим рівнем наукових узагальнень. Науково-теоретичне підґрунтя становлять праці фахівців із галузей конституційного, адміністративного, фінансового права, тощо. Окрім того, було використано напрацювання вчених з інших дисциплін, зокрема: теорії держави і права, теорії управління, соціології, філософії, психології, тощо.

Науково-методологічну основу дисертації складають загальноправові та спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, використання логіко-семантичного та аналітичного методів дало можливість визначити поняття та розкрити зміст адміністративно-правового забезпечення кадрового потенціалу у сфері фізичної культури і спорту (підрозділ 1.1). Щоб здійснити класифікацію адміністративно-правових інструментів у системі професійного розвитку спортивних кадрів (підрозділ 1.2) використовувались методи класифікації та систематизації. З метою узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання підготовки кадрів у спорті та опрацювання можливостей його імплементації в Україні (підрозділ 1.3) було застосовано порівняльно-правовий метод. Метод документального аналізу, а також системно-функціональний методи використовувалися для того, щоб розкрити повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері підготовки та атестації спортивних кадрів (підрозділ 2.1); а також надати характеристику адміністративно-правовому статусу закладів вищої освіти та спеціалізованих центрів підвищення кваліфікації (підрозділ 2.2). Структурно-логічний метод було використано, щоб з'ясувати роль громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості як суб'єктів адміністрування професійного навчання (підрозділ 2.3). Сформулювати шляхи оптимізації процедур ліцензування та акредитації освітніх програм для спортивних фахівців (підрозділ 3.1); встановити напрями розвитку інструментів цифрового адміністрування у процесі підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту (підрозділ 3.2); а також опрацювати шляхи вдосконалення адміністративного законодавства щодо стимулювання безперервного професійного розвитку (Lifelong Learning) у спорті (підрозділ 3.3) вдалось за

допомогою методів моделювання та прогнозування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що дисертаційне дослідження є першою спробою комплексно, на монографічному рівні, з'ясувати сутність та розкрити особливості адміністративно-правових інструментів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту, на основі чого надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства (с.17).

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- вперше здійснено класифікацію адміністративно-правових інструментів у системі професійного розвитку спортивних кадрів, які поділено на: 1) інструменти регулятивного характеру (державна політика, індивідуальні акти); 2) інструменти стимулюючого характеру; 3) контрольні інструменти; 4) координаційні інструменти; 5) інструменти стратегічного планування (с.17–18);

- вперше обґрунтовано, що кадровий потенціал сфери фізичної культури і спорту залежить від багатьох взаємопов'язаних чинників, серед яких ключовими є наявність реального людського ресурсу на території України, представники якого потенційно можуть здобути відповідну освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень і набути статусу професійних фахівців; здатність наявного кадрового складу до безперервного фахового розвитку, що передбачає оволодіння новітніми професійними компетентностями, інноваційними технологіями та сучасними методиками у фізкультурно-спортивній сфері; а також фактична спроможність держави й відповідних інституцій забезпечити ефективну реалізацію цього потенціалу через створення належних умов зайнятості, гідної та конкурентної оплати праці, а також гарантій соціального захисту для фахівців, які здійснюють спортивну, фізкультурно-оздоровчу та реабілітаційну діяльність (с.18);

- вперше виділено ключові чинники, які розкривають сутність адміністративно-правового механізму підготовки та проведення виборів в Україні, до яких віднесено: 1) регулюється переважно нормами адміністративного права, які визначають порядок, форми та методи організації виборчого процесу; 2) охоплює систему спеціально-уповноважених суб'єктів: виборчих комісій різних рівнів, органів державної влади, місцевого самоврядування та інших учасників, що реалізують діяльність у цьому напрямку; 3) є важливою гарантією реалізації суб'єктивних виборчих прав громадян України, забезпечуючи рівність, відкритість і прозорість виборчого процесу; 4) передбачає ефективне залучення кадрових, фінансово-економічних, матеріально-технічних та інформаційних ресурсів; 5) має комплексний, багатоелементний характер, який охоплює послідовну сукупність нормативно закріплених дій, що логічно взаємопов'язані між собою; 6) покликаний забезпечити реалізацію основоположних принципів демократії, верховенства права та інших загальнолюдських і європейських цінностей, що формують нормативно-ціннісну основу європейської інтеграції України (с.22);

- вперше визначено поняття громадських об'єднань фізкультурно-спортивної спрямованості, які являють собою колективні утворення громадян, сформовані на добровільній основі у передбачених та гарантованих законодавством України організаційно-правових формах, з метою реалізації спільних інтересів та прав їх учасників у сфері фізичної культури і спорту.

Також у роботі:

- акцентовано увагу, що адміністративно-правове забезпечення кадрового потенціалу у сфері фізичної культури і спорту – це цілеспрямований, організаційний, регулюючий вплив права через систему адміністративно-правових актів, а також за допомогою низки організаційних, управлінських та інших механізмів, на суспільно-правові відносини, які виникають в контексті діяльності суб'єктів владних повноважень щодо створення належних умов для підготовки, залучення, розвитку та ефективного використання фахівців у цій сфері. Наголошено, що кожна складова механізму адміністративно-правового

забезпечення характеризується значним переліком власних, індивідуальних ознак, чим обумовлено необхідність приділення їм окремої уваги в рамках наступних підрозділів дисертаційної роботи (с.36);

– констатовано, що адміністративно-правові інструменти у системі професійного розвитку спортивних кадрів – це система визначених нормами чинного законодавства взаємопов'язаних адміністративно-правових форм та методів діяльності суб'єктів владних повноважень, що використовуються для забезпечення якісної, систематичної, актуальної та результативної професійної підготовки фахівців, які реалізують діяльність за відповідним напрямом. Відповідні інструменти запропоновано класифікувати наступним чином: 1) інструменти регулятивного характеру (державна політика, індивідуальні акти); 2) інструменти стимулюючого характеру; 3) контрольні інструменти; 4) координаційні інструменти; 5) інструменти стратегічного планування (с.70);

– підкреслено, що у сфері правового регулювання повноважень центральних органів виконавчої влади щодо підготовки та атестації спортивних кадрів наявні системні недоліки, які знижують ефективність відповідного адміністративно-правового механізму. Зокрема, нормативна база має фрагментарний та недостатньо узгоджений характер, що зумовлює нечіткість розмежування компетенції між даними суб'єктами та створює передумови для дублювання їх функцій. Водночас спостерігається декларативність окремих правових приписів і недостатня деталізація процедур реалізації повноважень, що ускладнює їх практичне застосування. У сукупності це свідчить про потребу вдосконалення нормативного закріплення та інституційної узгодженості діяльності відповідних суб'єктів публічної адміністрації (с.93–94);

– аргументовано, на сьогоднішній день в Україні функціонує широка система закладів вищої освіти, що провадять освітню та наукову діяльність з метою забезпечення підготовки висококласних, кваліфікованих, професійних кадрів для потреб сектору фізичної культури та спорту України. В своїй роботі ЗВО досліджують актуальні проблеми фізкультурно-спортивної галузі та постійно оновлюють методи навчання у зв'язку із існуючими викликами та

реаліями сьогодення. Ключова особливість таких ЗВО полягає у поєднанні класичного навчального та навчально-тренувального процесу, що зумовлює одночасне оволодіння глибокими теоретичними знаннями та високими спортивними навичками. В адміністративно-правовому плані ЗВО перебувають у організаційному управлінні центральних органів виконавчої влади, які затверджують правові основи та регулюють інші аспекти їх роботи, наприклад, порядок організації підвищення кваліфікації фахівців сфери спорту в закладах вищої освіти, присудження їм особливого звання і таке інше (с.107);

– встановлено, що громадські об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості – це активі та важливі учасники процесу організації та проведення професійного навчання спортивних кадрів. В своїй роботі об'єднання забезпечують кваліфікаційний розвиток фахівців та систематичну актуалізацію їх знань за галузевим принципом, що підтримується реальним набором прав та обов'язків, а також спеціальними гарантіями функціонування. Так, національні спортивні федерації приймають безпосередню участь у забезпеченні підвищення кваліфікації тренерського складу, а Національний олімпійський комітет України через Олімпійську Академію України проводить наукову та навчальну діяльність в своїх цілях. Активне залучення громадських організацій до процесів професійного навчання сприяє, передусім, удосконаленню практичних навиків фахівців сфери фізичної культури та спорту, а також опануванню ними новими, актуальними вміннями, що відповідають сучасним реаліям та кадровим потребам (с.125);

– з'ясовано, що з метою удосконалення адміністративного законодавства щодо стимулювання безперервного професійного розвитку (Lifelong Learning) у спорті вбачається необхідним: 1) належне нормативне закріплення принципу безперервного професійного розвитку (Lifelong Learning) у спорті; 2) запровадження обов'язкової моделі циклу безперервного розвитку (CPD); 3) гармонізація з європейськими стандартами підготовки спортивних фахівців; 4) створення цифрової системи обліку професійного розвитку; 5)

економічне стимулювання професійного розвитку спортивних фахівців; б) цифровізація та розширення доступності навчання (с.180).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Позитивно, що в роботі здобувачем здійснено «класифікацію адміністративно-правових інструментів у системі професійного розвитку спортивних кадрів, які поділено на: 1) інструменти регулятивного характеру (державна політика, індивідуальні акти); 2) інструменти стимулюючого характеру; 3) контрольні інструменти; 4) координаційні інструменти; 5) інструменти стратегічного планування» (с.17–18). Однак поза увагою здобувача залишились процедурні інструменти (адміністративні процедури, стандарти надання послуг), які забезпечують практичну реалізацію відповідних механізмів; інформаційно-аналітичні інструменти (реєстри, моніторинг, цифрові платформи), що набувають особливого значення в умовах цифровізації; а також юрисдикційні (захисні) інструменти.

2. В роботі автор сам собі суперечить. Так, у науковій новизні здобувач пише, що необхідним є «створення Центру тренерської майстерності» (с.20). Проте в подальшому Володимир Миколайович, акцентує увагу на тому, що питання «створення подібного Центру в Україні є досить неоднозначним» (с.73), тож виникає питання – чи варто створювати Центр тренерської майстерності, чи ні? Хотілось би почути відповідь на це питання під час захисту дисертаційного дослідження.

3. Не зовсім зрозуміла логіка дисертанта щодо викладення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання підготовки кадрів у спорті та можливостей його імплементації в Україні у першому розділі

дисертації, адже в роботі третій розділ присвячено опрацюванню напрямів вдосконалення адміністративно-правового інструментарію у сфері фізичної культури і спорту, тож відповідно і можливості використання відповідного зарубіжного досвіду слід було розглядати у розділі 3.

4. Забагато у висновках до підрозділів, так би мовити – зайвої інформації, яка не є предметом дослідження. До прикладу, автором у висновках до розділу 1 наведено особливості адміністративно-правового забезпечення (с.68), запропоновано розуміння поняття «кадровий потенціал» (с.69), надано загальну характеристику адміністративно-правових інструментів регулятивного характеру без прив'язки до предмету дослідження (с.70), тощо.

5. Враховуючи предмет дослідження – адміністративно-правові інструменти підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту, здобувачу доцільно було більш ґрунтовно підійти до опрацювання критеріїв, яким мають відповідати окремі категорії суб'єктів (спортсмен, тренер та інші), з урахуванням специфіки їх професійної діяльності та функціонального призначення. Йдеться, зокрема, про необхідність чіткого визначення кваліфікаційних, професійно-компетентнісних, етичних та медико-фізіологічних вимог, а також критеріїв оцінювання результативності їх діяльності. Такий підхід дозволив би більш повно розкрити зміст адміністративно-правових інструментів через призму їх впливу на формування та підтримання належного рівня професійної підготовки різних суб'єктів, а також забезпечити диференціацію регуляторних механізмів залежно від специфіки відповідної діяльності. Крім того, це сприяло б підвищенню прикладної цінності дослідження та його орієнтованості на потреби практики.

Разом з тим, зазначені зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній роботі; правотворчості; освітньому процесі та практичній діяльності.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 5 статтях,

опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та 3 тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Ознак порушень вимог академічної доброчесності в роботі не виявлено.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація на тему: «Адміністративно-правові інструменти підготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає у визначенні сутності, змісту та розкритті особливостей адміністративно-правових інструментів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів та виробленні на цій основі науково обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого регулюють відповідні суспільні відносини, яка має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Бирук Володимир Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Підпис В. Політанський засвідчую:
прізвище

Начальник ВК Дієв'яно

Дієв'яно

Офіційний опонент:

начальник відділу науково-організаційного забезпечення діяльності президії, відділень та наукових установ НАПрН України,
доктор юридичних наук,
старший дослідник

В'ячеслав ПОЛІТАНСЬКИЙ